

Arkivsak-dok. 200500131-133
Arkivkode E: 020 &13
Saksbehandler Guri Eggen

Saksgang
Fylkesutvalget

Møtedato
19.12.2005

Sak nr.

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN - OPPLÆRING I HELSEINSTITUSJONER OG BARNEVERN SINSTITUSJONER

Forslag til

V E D T A K

1. Oppland fylkeskommune anbefaler departementets forslag alternativ 6 i høringsdokumentet. Kommunen eller fylkeskommunen der eleven er bosatt, blir ansvarlig for å finansiere og oppfylle retten til henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, også i de tilfellene barn, unge og voksne får opplæring under opphold i barnevern- og helseinstitusjoner.
2. Det forvaltningsnivået som har det generelle ansvaret for henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, har også fagkompetansen, og vil best kunne ivareta den enkelte elevs opplæringsbehov og sikre elevens rettigheter etter opplæringsloven.
3. Opplæringstilbudet bør være en skolebasert tjeneste, og innholdet i opplæringen må bygge på de nasjonale læreplanene.
4. En klar ansvars plassering på én kommune eller én fylkeskommune vil best kunne ivareta hensynet til kontinuitet og planlegging av opplæringen for den enkelte elev.
5. Hensynet til eleven må veie tyngre enn kommunenes/fylkeskommunenes merarbeid med samarbeidsavtaler og oppgjørordninger.
6. Det må presiseres i lovtekst at det med bostedskommune/-fylkeskommune menes den kommunen/ fylkeskommunen der eleven er bosatt når det gjøres vedtak om plassering i institusjon.
7. Oppland fylkeskommune anbefaler at det samme ansvarsprinsippet gjøres gjeldende for barn/unge som plasseres i fosterhjem.

8. Det må utarbeides klare rutiner for varslingsplikt og samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner om den praktiske gjennomføringen av opplæringen.

Bernt M Tordhol
Fylkesrådmann

Jørgen Skaug
Fylkesopplæringssjef

SAKSINNSTILLING

INNLEDNING

Utdannings- og forskningsdepartementet har i brev av 09.11.05 sendt ut forslag til endringer i opplæringsloven på høring. Forslagene gjelder endringer i opplæringsansvar for pasienter i helseinstitusjoner og beboere i barneverninstitusjoner. I høringsnotatet drøftes 6 modeller for hvilket forvaltningsnivå som bør ha ansvaret for opplæring i helse- og barneverninstitusjoner. Departementet ønsker at høringsinstansene skal uttale seg om fordeler og ulemper ved alle modellene, og foreslå hvilken/hvilke som bør velges. Høringsfrist er 04.01.06.

Høringsbrevet finnes på departementets hjemmeside:

http://odin.dep.no/ufd/norsk/dok/hoering/paa_hoering/045051-080027/dok-bn.html

BAKGRUNN FOR HØRINGSFORSLAGET

Bakgrunnen for at departementet legger fram høringsutkastet, er at det i den senere tid har vært en del usikkerhet knyttet til opplæringsansvaret for pasienter i enkelte private behandlingseinstitusjoner for rusmisbrukere. Dette har bl.a. sammenheng med at det er lovfestet ulike ordninger for ansvar og finansiering av opplæring som gis til pasienter i offentlige og private helseinstitusjoner. Det er også ulikheter i opplæringsansvaret for pasienter i offentlige helseinstitusjoner og beboere i barneverninstitusjoner. Selv om bakgrunnen for høringsutkastet først og fremst gjelder opplæringsansvaret i private helseinstitusjoner, legger departementet vekt på at opplæringsansvaret i de ulike institusjonstypene bør ses i sammenheng. Det er derfor foretatt en gjennomgang av opplæringsvirksomheten i både offentlige og private helseinstitusjoner og i offentlige og private barneverninstitusjoner.

GJELDENDE RETT

Statlige helseinstitusjoner

Fylkeskommunen der institusjonen ligger har opplærings- og finansieringsansvaret for all opplæring etter opplæringsloven (både grunnskoleopplæring og videregående opplæring) i statlige helseinstitusjoner (opplæringsloven § 13-3a).

Private helseinstitusjoner

Pasientens bostedskommune har opplærings- og finansieringsansvaret for grunnskoleopplæringen (opplæringsloven § 13-1 og forskrift § 18-1 a), mens pasientens hjemfylkeskommune har opplæringsansvaret for videregående opplæring (opplæringsloven § 13-3 første ledd).

Barneverninstitusjoner (offentlige og private)

Beboerens hjemfylkeskommune har opplærings- og finansieringsansvaret for både grunnskoleopplæring og videregående opplæring (opplæringsloven § 13-2).

KRITERIER FOR NY MODELL

I høringsnotatet, setter departementet opp følgende 4 kriterier som i størst mulig grad bør oppfylles i ny modell for opplæringsansvar:

- Et godt opplæringstilbud til beboerne under institusjonsoppholdet, og god oppfølging over til eventuelt hjemmeskole og lokalmiljø.
- Likhet i kvaliteten på opplæringstilbudet. Kvaliteten i opplæringstilbudet til den enkelte bør i størst mulig grad være den samme enten institusjonen er offentlig eller privat, og uavhengig av institusjonstype.
- Lett å praktisere. Det bør være en modell som er lite byråkratisk, der nødvendige beslutningsprosesser i forbindelse med opplæringen går raskt, og der det er færrest mulig oppgjørsordninger i etterkant av institusjonsoppholdet.
- Klar plassering av opplæringsansvaret, faglig, juridisk og økonomisk. Det vil si at det forvaltningsnivået som har det finansielle og juridiske ansvaret, også har ansvaret for at skoledriften/opplæringen fyller kravene i opplæringsloven, og har reell innflytelse på opplæringstiltakene og omfanget av disse.

DEPARTEMENTETS ALTERNATIVE FORSLAG TIL LØSNINGER

Departementet legger i høringsnotatet fram 6 alternative forslag til løsninger. Det må imidlertid presiseres at forslagene ikke er 6 reelle alternativer. Alternativ 2 ses som en konsekvens av tilslutning til alternativ 1, og må ses i sammenheng. Alternativ 4 blir en konsekvens av tilslutning til alternativ 3, og må ses i sammenheng.

1. Fylkeskommunalt ansvar for opplæring i både offentlige og private helseinstitusjoner. Forslaget innebærer at fylkeskommunen der institusjonen ligger blir faglig, juridisk og økonomisk ansvarlig for all opplæring av pasientene i de private helseinstitusjonene på lik linje med de statlige, dvs. både grunnskoleopplæring og videregående opplæring.
2. Opplæringsansvaret i barneverninstitusjonene flyttes fra beboerens hjemfylkeskommune til fylkeskommunen der institusjonen ligger. Dersom det gis tilslutning til forslaget under alternativ 1, mener departementet at det også bør vurderes om opplæringsansvaret bør flyttes fra beboernes hjemfylkeskommune til fylkeskommunen der institusjonen ligger når det gjelder barneverninstitusjonene. Forslaget innebærer at fylkeskommunen der institusjonen ligger blir faglig, juridisk og økonomisk ansvarlig for all opplæring, det vil si både grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk hjelp og videregående opplæring.
3. Helseforetakene får ansvar for opplæringen i både helseforetakene og private helseinstitusjoner. Forslaget innebærer at den instansen som er ansvarlig for behandlingen av pasienten også er ansvarlig for opplæringen. Staten ved helseforetakene blir faglig, juridisk og økonomisk ansvarlig for å oppfylle opplæringsrettighetene etter opplæringsloven.
4. Opplæringsansvaret i barneverninstitusjonene flyttes fra hjemfylkeskommune til staten. Dersom det gis tilslutning til forslaget under alternativ 3, bør det også vurderes om opplæringsansvaret i barneverninstitusjonene bør flyttes fra fylkeskommunen til staten. Forslaget innebærer at statlig regional barnevernmyndighet blir faglig, juridisk og økonomisk ansvarlig for å oppfylle beboernes opplæringsrettigheter etter opplæringsloven.
5. Videreføring av dagens ordning for opplæring i private og offentlige helseinstitusjoner og barneverninstitusjoner.
6. Kommunalt ansvar for grunnskoleopplæringen og fylkeskommunalt ansvar for videregående opplæring i alle helseinstitusjoner og barneverninstitusjoner. Forslaget

innebærer at kommunen eller fylkeskommunen der eleven er bosatt, blir ansvarlig for å finansiere og oppfylle retten til henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, også i de tilfellene barn, unge og voksne får opplæring i barneverninstitusjoner og helseinstitusjoner.

VURDERING AV FORSLAGENE

Oppland fylkeskommune velger å kommentere departementets forslag med utgangspunkt i de prinsipper vi mener bør være styrende for valg av modell. Oppland fylkeskommune legger 4 hovedprinsipper til grunn for sine vurderinger. Disse prinsippene bør være overordnet alle andre hensyn.

1. Det forvaltningsnivået som har det generelle ansvaret for henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, har også fagkompetansen, og vil best kunne ivareta den enkelte elevs opplæringsbehov og sikre elevens rettigheter etter opplæringsloven.

Det bør være et overordnet prinsipp at det forvaltningsnivået som har det generelle ansvaret for henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, har ansvaret for opplæringen uavhengig av hvor opplæringen gis, dvs at kommunene har ansvaret for grunnskoleopplæring og at fylkeskommunene har ansvar for videregående opplæring.

Kommunene/fylkeskommunene har fagkompetansen på feltet, og vil best kunne ivareta elevenes rettigheter og plikter i forhold til opplæringslovens bestemmelser.

Kommunenes/fylkeskommunenes ansvar vil også ivareta tilknytningen til det ordinære skoleverket, og sikre at elevene får et opplæringstilbud som er likeverdig med det ordinære opplæringstilbudet.

Opplæring i institusjon eller i tilknytning til institusjonsopphold bør være mest mulig lik den opplæringen som blir gitt utenfor institusjon, slik at tilbakeføringen til hjemmeskolen blir enklest mulig. Kommunalt/fylkeskommunalt ansvar vil gi større sammenheng mellom det opplæringstilbudet som blir gitt før, under og etter institusjonsopphold.

Departementets forslag alternativ 1, 2, 3, 4 og 5 avviker fra dette hovedprinsippet.

2. Opplæringstilbudet bør være en skolebasert tjeneste, og innholdet i opplæringen må bygge på de nasjonale læreplanene.

Skolen representerer "det vanlige" i den unormale situasjonen det er å være på institusjon, og det må være sammenheng mellom det opplæringstilbudet som blir gitt før, under og etter et institusjonsopphold. Det som regnes som opplæring etter opplæringsloven, er opplæring gitt under skolens ledelse og ansvar, og på bakgrunn av skolens opplæringsplan (jfr. Ot prp nr 46 (1997-98)). Opplæring etter opplæringsloven omfatter ikke behandling. Hensynet til helhet og sammenheng mellom opplæringstiltak og medisinske tiltak, må ivaretas gjennom en helhetlig individuell plan, der den individuelle opplæringsplanen inngår som en delplan.

Departementets forslag alternativ 3 og 4 avviker fra dette hovedprinsippet.

3. En klar ansvars plassering på én kommune eller én fylkeskommune vil best kunne ivareta hensynet til kontinuitet og planlegging av opplæringen for den enkelte elev.

For barn og unge som flytter ofte, er det særlig viktig at opplæringsansvaret ligger fast hos barnets/ungdommens hjemkommune eller hjemfylkeskommune. Bare på denne måten er det mulig å sikre kontinuitet og helhetlig plan for opplæringen. Et barn/en ungdom kan gjennom sin skoletid vekse mellom å bo hjemme, ha opphold på privat og statlig helseinstitusjon, barneverninstitusjon og fosterhjem. En flytting av ansvar til ny instans for hver gang barnet/ungdommen flytter, vil vanskeliggjøre helhetlig planlegging av den enkeltes opplæringstilbud og ivaretagelse av elevens rettigheter. Dersom opplæringsansvaret ligger fast, vil dette også gjelde de skolebaserte hjelpetjenestene som er regulert i opplæringsloven, f.eks. PP-tjeneste.

Departementets forslag alternativ 1, 2, 3, 4 og 5 avviker fra dette hovedprinsippet.

4. Hensynet til eleven må veie tyngre enn kommunenes/fylkeskommunenes merarbeid med samarbeidsavtaler og oppgjørsordninger.

Når barn og unge får opplæring utenfor sin hjemkommune/-fylkeskommune, må det forutsettes at den praktiske gjennomføringen av opplæringen skjer etter avtale mellom de berørte kommuner/fylkeskommuner og institusjon, mot refusjon av kostnadene. Det må finnes fram til hensiktsmessige løsninger i hvert enkelt tilfelle, på grunnlag av en individuell vurdering av hva slags opplæringsbehov eleven har. Dette vil naturlig nok medføre en del administrativt arbeid for de berørte parter, men dette hensynet kan etter vår oppfatning ikke være overordnet elevens rett til å få et sammenhengende, forsvarlig og likeverdig opplæringstilbud. For forvaltningen vil det først og fremst være snakk om å utvikle gode rutiner for samarbeid i ulike saker.

Departementets forslag alternativ 1, 2, 3 og 4 er i stor grad begrunnet ut fra hensynet til institusjonene, og ønske om å unngå individuelle gjesteelevoppgjør mellom kommuner/fylkeskommuner.

OPPLÆRING I HELSEINSTITUSJONER

Grunnskoleopplæring

Oppland fylkeskommune står for driften av grunnskoleopplæring ved 3 statlige helseinstitusjoner, mens det for de øvrige 13 institusjonene kjøpes tjenester av den lokale kommunen. I hovedsak dreier det seg om grunnskoleopplæring for barn i skolepliktig alder, men også ordinær grunnskoleopplæring for voksne og opplæring av voksne som har tapt ferdigheter. Anslagsvis bruker fylkeskommunen ca. 12 mill. kr. årlig til dette formålet. Med unntak av pasienter ved Statens klinikk for narkomane, gjelder opplæringen i alt vesentlig pasienter fra Oppland. Opplæring i private helseinstitusjoner har svært lite omfang i Oppland.

Videregående opplæring

Helseinstitusjoner har vanligvis ikke egne videregående skoler. Dersom det gis opplæring på videregående skoles nivå, vil dette være i samarbeid med en videregående skole. Ungdom som har langtidsopphold i helseinstitusjon, vil som oftest være tilknyttet en lokal videregående skole. Dersom helsetilstanden tilsier at eleven ikke er i stand til å følge opp skolegangen under oppholdet, kan utvidet rett og frist innvilges.

Klienter i rusinstitusjonene søker ofte inntak til videregående opplæring når de har kommet langt nok i behandlingen til at de kan følge ordinær opplæring. Mange av disse er voksne uten rett til ordinære ungdomstilbud. Enkelte får tilbud om inntak, mens andre får avslag. Det er

ofte stort press på plassene i de områdene hvor institusjonene ligger, og ungdom med rett må derfor prioriteres. Noen vil kunne ha rettigheter som voksne, og vil kunne bli vurdert for inntak til tilbud spesielt organisert for voksne.

Elever i videregående opplæring som har opphold i helseinstitusjoner av kortere varighet i løpet av skoleåret, vil normalt få oppfølging av sin hjemmeskole. Det er ikke vanlig å skrive ut en elev som blir innlagt på sykehus eller annen helseinstitusjon, og skolen/hjemfylkeskommunen har fortsatt det formelle ansvaret. Dersom eleven er i stand til å følge opp skolegangen, kan skolen inngå avtale med vertsfylkeskommunen/lokal vdg. skole om bistand til oppfølging av eleven. Avtale kan også inngås med institusjonens grunnskoleavdeling, dersom denne har nødvendig kompetanse.

For elever i videregående opplæring som oppholder seg i helseinstitusjoner, ser vi det som uheldig at opplæringsansvaret flyttes fra hjemfylkeskommune til fylkeskommunen der institusjonen ligger for en kortere eller lengre periode. En klar ansvars plassering på én fylkeskommune vil ivareta hensynet til kontinuitet og planlegging av opplæringen for den enkelte elev bedre enn ved delt ansvar mellom fylkeskommunene. Elever i videregående opplæring følger svært forskjellige opplæringsløp, og vi ser det som viktig at hjemmeskolen har ansvaret for den enkeltes opplæringsplan. Samarbeidsavtaler mellom fylkeskommunene vil kunne ivareta elevenes individuelle behov.

Dersom Oppland fylkeskommune overtar opplæringsansvar for elever i helseinstitusjoner som får opplæring ved videregående skoler, vil vi anslå at dette medfører en ekstra kostnad på ca. 1 mill. kr. Vi er ikke kjent med at Oppland i dag har elever i helseinstitusjoner som får videregående opplæring i annet fylke.

OPPLÆRING I BARNEVERNINSTITUSJONER

Grunnskoleopplæring

Gjennom inntak til videregående opplæring har vi sett mange eksempler på elever som mangler en skolehistorie. Fordi elevene har flyttet ofte, er det vanskelig å finne fram til hvilken kommune som har hatt hovedansvar for grunnskoleopplæringen. Elevene har ofte ingen dokumentasjon på opplæringen. I tilfeller der eleven har mangelfull opplæring, f.eks. nesten ikke deltatt på ungdomsskolen, er det ikke fattet vedtak om fritak for opplæringsplikt. Det er vår oppfatning at disse elevenes rettigheter etter opplæringsloven ikke blir tilstrekkelig ivare tatt gjennom dagens ordning. For å forhindre at barn og unge blir kasteballer i de ulike systemene, og at plasseringer påvirkes av hva som er økonomisk gunstig for kommunen, bør ansvaret for grunnskoleopplæringen ligge fast i elevens hjemkommune.

I Oppland er det etablert 3 private og 1 statlig barneverninstitusjon. De fleste av beboerne er hjemmehørende i andre fylker. Barn i grunnskolealder får opplæring ved lokal grunnskole eller egen skole tilknyttet institusjon. Oppland fylkeskommune har også en egen fylkeskommunal grunnskoleavdeling for barn i barneverninstitusjon. Dersom Oppland fylkeskommune får ansvar for grunnskoleopplæringen for alle barn i barneverninstitusjoner i Oppland (alternativ 2), vil dette innebære ekstra utgifter på ca. 10 mill kr. for elever fra andre fylker. Tallet er beregnet ut fra gjennomsnittssatser, og inkluderer ikke alle tilleggsressurser til enkelte elever. Oppland kjøper i dag opplæringstilbud på grunnskolenivå fra andre fylker for i alt ca. 2,5 mill kr.

Videregående opplæring

Opplæringsloven § 13-2 ble sist endret med virkning fra 01.01.04. Departementets begrunnelse for endringen var bl.a. at forslaget til endring som ble lagt fram i Ot.prp. nr. 9 (2002-2003), *beklageligvis har ført til en utilsiktet forskyvning av fylkeskommunenes økonomiske ansvar fra den fylkeskommunen hvor barnet/ungdommen bor og til den fylkeskommunen hvor barneverninstitusjonen er lokalisert.* (Departementets høringsdokument av 15.09.03). I høringsdokumentet sa departementet videre: *Etter nærmere vurdering er departementet kommet til at totalansvaret for opplæringen (juridisk, faglig og økonomisk) bør legges til den fylkeskommunen der barnet er bosatt på det tidspunktet det fattes vedtak om plassering i institusjon. Dette betyr at denne fylkeskommunen også får ansvaret for å oppfylle rettighetene etter opplæringsloven dersom det blir søkt om inntak og plassering i institusjon i en annen fylkeskommune. Hovedbegrunnelsen er at en klar ansvars plassering på én fylkeskommune trolig vil ivareta hensynet til kontinuitet og planlegging av opplæringen for den enkelte bedre enn ved delt ansvar mellom fylkeskommunene. Mange av barna og ungdommene dette gjelder, har flere institusjonsopphold bak seg og flytter ofte. Det er derfor viktig med en klar ansvars plassering for opplæringsansvaret. Delt juridisk og økonomisk ansvar mellom hjemfylkeskommune og institusjonskommune vil rent generelt lettere kunne føre til uklarheter.*

Oppland fylkeskommune sa seg enig med departementet i denne endringen. Vi påpekte imidlertid i vår høringsuttalelse at det samme ansvarsprinsippet også burde gjøres gjeldende for ungdom i fosterhjem og andre typer institusjoner, f.eks. innenfor psykiatrien.

I Oppland finnes 3 private barneverninstitusjoner som er godkjent for i alt 78 plasser, og som tar i mot ungdom fra hele landet. I tillegg finnes en statlig institusjon som i økende grad tar inn ungdom fra andre fylker. De fleste søker inntak til videregående skole i institusjonens nærmiljø. For inneværende skoleår ble det behandlet 88 søknader fra ungdommer som var hjemmehørende i andre fylker. De fleste av disse var bosatt ved eller skulle flytte til private barneverninstitusjoner, fosterhjem, andre barneverntiltak eller institusjoner under rusomsorgen. 78 søkere fikk tilbud om skoleplass, og det ble inngått avtaler om gjesteelevrefusjon med 13 fylkeskommuner for i alt ca. 18 mill. kr. Av dette utgjør pr. d.d. kostnadene for elever i barneverninstitusjoner 11,5 mill. kr. Til sammenligning er 3 elever fra Oppland plassert i barneverninstitusjon i annet fylke. Kostnadene for disse utgjør ca. 300.000 kr.

14 elever som er hjemmehørende i andre fylker, bor i fosterhjem i Oppland. Kostnadene for disse utgjør ca. 3,5 mill. kr. 2 elever fra Oppland bor i fosterhjem i annet fylke. Tilsvarende kostnader for disse utgjør kr. 335.000. I forbindelse med endringen av § 13-2, tok Oppland fylkeskommune opp spørsmålet om ansvarsforholdene for ungdom i fosterhjem med departementet, ettersom denne elevgruppen ikke lenger var omtalt i regelverket. Vi fikk muntlig svar om at endringen i § 13-2 ikke var ment som noen realitetsendring i forhold til tidligere regelverk. Fylkeskommunene har derfor videreført tidligere praksis med å behandle ungdom i ulike barneverntiltak likt. Dette innebærer at hjemfylkeskommunene også refunderer kostnadene for ungdom i fosterhjem.

De fleste barneverninstitusjonene i Oppland er plassert i samme geografiske område (i 2 regioner). Dette medfører et betydelig press på de videregående skolene i institusjonenes nærmiljø. Selv om de aller fleste søkerne får tilbud om plass, må vi i enkelte tilfeller gi avslag. Hovedårsaken til dette er manglende kapasitet og hensynet til Opplands egne søkere. Det kan også være et problem at mange av søkerne har omfattende tilretteleggingsbehov, bl.a. p.g.a. store atferdsvansker, og at skolene ikke klarer å tilby alle søkerne et forsvarlig

opplæringstilbud. Dessverre har ikke Bufetat (Barne-, ungdoms- og familieetaten) rutiner for å kartlegge opplæringsmuligheter i lokalmiljøet, i samarbeid med de opplæringsansvarlige, før en institusjon godkjennes for et bestemt antall plasser. Dette skaper frustrasjoner i barnevernet når det viser seg at skolene ikke har kapasitet til å ta imot alle som ønsker skoleplass på lokal skole. Barnevernet har også forventninger om at også ungdom som flyttes i løpet av skoleåret, skal få tilbud om skoleplass. Søknader om inntak til videregående opplæring fra ungdom i barneverninstitusjoner, mottas og behandles i lang tid etter søknadsfrist fram til hovedinntaket. Uansett valg av ansvarsmodell, vil det imidlertid være urealistisk å tenke seg at de videregående skolene det dreier seg om, skal kunne ha kapasitet til å ta imot nye elever fra institusjonene etter skolestart. Økonomi er svært sjelden et hovedproblem.

Dersom Oppland fylkeskommune skal overta opplæringsansvaret i grunnskole og videregående opplæring for alle barn og unge i barneverninstitusjoner (alternativ 2), vil dette innebære ekstra utgifter for Oppland på minimum 20 mill. kr. beregnet ut fra dagens situasjon. Barn og unge i fosterhjem er da ikke inkludert. Departementet forutsetter at det ved evt. valg av alternativ 2, ikke vil bli tilført ekstra midler til fylkeskommunene. Siden opplæringsansvaret i dag er hos fylkeskommunene, vil det ikke være behov for endringer i rammetilskuddet. Det tas ikke hensyn til at belastningen i fylkeskommunene m.h.t. barnevernplasserte barn/unge er svært ulik. I tillegg til at alternativ 2 vil få alvorlige økonomiske konsekvenser for Oppland, ser vi også en slik løsning som uheldig for den enkelte ungdom. Fordi mange av disse ungdommene flytter ofte, kan bare en klar ansvars plassering i én fylkeskommune sikre helhet og kontinuitet for den enkelte.

Når barn og unge i institusjon får videregående opplæring utenfor den fylkeskommunen de er bosatt i, må den praktiske gjennomføringen av opplæringen skje etter avtale mellom de berørte fylkeskommuner, mot refusjon av kostnadene. Fylkeskommunene har gjennom flere år utviklet rutiner for samarbeid på dette området, som fungerer godt.

KONKLUSJON

På grunnlag av en helhetlig vurdering, vil Oppland fylkeskommune støtte departementets forslag alternativ 6 i høringsdokumentet. Forslaget innebærer at kommunen eller fylkeskommunen der eleven er bosatt, blir ansvarlig for å finansiere og oppfylle retten til henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, også i de tilfellene barn, unge og voksne får opplæring under opphold i barneverninstitusjoner og helseinstitusjoner. Følgende taler for en slik ordning:

- Det forvaltningsnivået som har det generelle ansvaret for henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, har også fagkompetansen og det nødvendige apparatet for opplæring etter opplæringsloven, uavhengig av hvor opplæringen blir gitt.
- Hjemkommunen/-fylkeskommunen vil ha hovedansvar for opplæringen, og må sørge for / passe på at sakkyndig vurdering og individuell opplæringsplan utarbeides, at nødvendige vedtak blir fattet og at dokumentasjon til eleven blir utskrevet.
- Forslaget vil gi større grad av kontinuitet i opplæringsansvaret for den enkelte ved at en og samme forvaltningsinstans har opplæringsansvaret enten vedkommende bor hjemme eller i institusjon. Dette vil ha særlig stor betydning for barn og unge som veksler mellom å bo hjemme, i barneverninstitusjon eller fosterhjem.

- Det vil også ha betydning for de som er alvorlig og langvarig syke og som har gjentatte opphold på sykehus, og som mellom institusjonsoppholdene veksler mellom å få undervisning hjemme og på skolen.

Det må være en forutsetning for forslaget at det med bostedskommunen/-fylkeskommunen menes den kommunen/fylkeskommunen der eleven er bosatt når det gjøres vedtak om plassering i institusjon utenfor eget fylke, slik det er presisert i § 13-2. Når ungdom plasseres i barneverninstitusjon, er det rutine innen barnevernet at det meldes flytting til folkeregisteret. Dersom § 13-2 oppheves, uten at den blir erstattet av en lignende bestemmelse, vil det derfor oppstå nye uklarheter omkring ansvarsforholdene. For å sikre at opplæringsansvaret plasseres i hjemkommunen/-fylkeskommunen, vil det derfor være nødvendig at dette presiseres i ny lovbestemmelse.

FORSLAG TIL VEDTAK

1. Oppland fylkeskommune anbefaler departementets forslag alternativ 6 i høringsdokumentet. Kommunen eller fylkeskommunen der eleven er bosatt, blir ansvarlig for å finansiere og oppfylle retten til henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, også i de tilfellene barn, unge og voksne får opplæring under opphold i barnevern- og helseinstitusjoner.
2. Det forvaltningsnivået som har det generelle ansvaret for henholdsvis grunnskole og videregående opplæring, har også fagkompetansen, og vil best kunne ivareta den enkelte elevs opplæringsbehov og sikre elevens rettigheter etter opplæringsloven.
3. Opplæringstilbudet bør være en skolebasert tjeneste, og innholdet i opplæringen må bygge på de nasjonale læreplanene.
4. En klar ansvars plassering på én kommune eller én fylkeskommune vil best kunne ivareta hensynet til kontinuitet og planlegging av opplæringen for den enkelte elev.
5. Hensynet til eleven må veie tyngre enn kommunenes/fylkeskommunenes merarbeid med samarbeidsavtaler og oppgjørsordninger.
6. Det må presiseres i lovtekst at det med bostedskommune/-fylkeskommune menes den kommunen/ fylkeskommunen der eleven er bosatt når det gjøres vedtak om plassering i institusjon.
7. Oppland fylkeskommune anbefaler at det samme ansvarsprinsippet gjøres gjeldende for barn/unge som plasseres i fosterhjem.
8. Det må utarbeides klare rutiner for varslingsplikt og samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner om den praktiske gjennomføringen av opplæringen.